

Ko tikėtis iš šiuolaikinės operos? Stebėjimo ir klausymosi strategijos.

Einat į šiuolaikinės alternatyvios operos ir multidisciplininio meno festivalį pavadinimu NOA, ne visada gali tikėtis kas bus tai, ką išgirsi ar pamatysi, ar kūrinyje bus daugiau garsinės ar vizualinės koncepcijos išraiškos, o gal muzikos nebus ir jame skambės vien tik balsai? Skirtingi formatai, tarpdisciplininė eksperimentinė atmosfera, temų įvairovė priklausanti nuo skirtingų kūrėjų sumanymų beveik neprimena tradicinės operos ir surasti jos elementų gali reikėti pasistengti. Balsai gali būti skirtingų diapazonų ir tradicinis operinis dainavimas naudojamas rečiau, kartais fragmentiškai, gali būti pasitelkiamos visai kitos dainavimo formos, kaip sutartinės *Puikiame naujame kūne* ar tiesiog balsą keičiant į atvirą riksmą ar gyvūnų garsus. Ar balsą papildanti muzika bus minimali, kamerinė ar bus atliekama naujais eksperimentiniais instrumentais, skleis perteklines reikšmes ir joje žmogaus balsas išsisklaidys?

Erdviniai sprendimai irgi gali būti netradiciniai, atlikimo *The Urban Tale of a Hippo* metu žiūrovams buvo galima laisvai vaikščioti ir judėti, taip stebėtojas įsilieja į kūrinį ir tampa jo dalimi. Pasinėrus į erdvės patyrimą, vaikstant rūke muzikiniai garsai suskamba naujai, muzikantams vaikstant, instrumentų išsidėstymas erdvėje kinta sklinda iš skirtingų vietų. Perinterpretuoti naudojami instrumentai minimalistine ir eksperimentine maniera, kuria laukinės gamtos, džiunglių garsus. Dinaminis kismas vyksta dirbtinai sukurtoje erdvėje kurios centre ir dar keliose skirtingose vietose, oro tūrio palaikomi, permatomi begemotai, tampa garsinėmis skulptūromis.

Įvairaus pobūdžio kūriniai taip pat pasižymi struktūra – libretu, reiškia dramaturgija, tam tikra muzikos plėtra, veikėjai, su savo charakteriais yra apmąstyti. O tvarka slypint už išraiškos ne visad yra akivaizdi jos klausančios ir ją stebinčiam žiūrovui. Kyla klausimas, kaip klausytis šiuolaikinės muzikos, kai negali žinoti ko tikėtis iš naujos patirties, geriau suprasti muziką ir bendrą įvykių eigą?

Kai instrumentinis kūrinys pasižymi daugiareikšmiškumu, muzika yra eksperimentinė, jame skleidžiasi daugybė disonanso garsų arba neapčiuopiamų kultūrinių nuorodų, kaip *Chornobyldorf*, susidėlioti iš garsų bendrą vaizdą tampa sudėtinga. Klausytojų patirtys yra unikalios ir priklauso nuo turimo supratimo ir jautrumo, dėl to atlikimas gali būti priimtas skirtingai. Nors ir norisi ko geriau suprasti meno kūrinio sumanymą, vis dėl to, tai ką norėjo pasakyti, parodyti autorius ir tai kaip tai yra transliuojama ir priimama žmogaus yra skirtingi dalykai, kurie yra pavaldūs subjektyviai interpretacijai. Galiausiai žiūrovas pats turi savyje susidėlioti bendrą vaizdą. Kyla galimybė pačiam susikurti savo pasakojimą, pasirinkti reikšminius elementus, kuriuos nusprendi stebėti, pavyzdžiui, tai galima atkreipti dėmesį į skirtingus instrumentus, emocinius niansus, judesio ypatumus, atlikėjų judėjimą erdvėje. Kiekvienas klausantis gali būti kompozitoriumi, nes girdi skirtingai, atkreipdamas dėmesį į skirtingus aspektus, ir iš pirminių padrikų garsų gali sudėlioti naują muzikinį kraštovaizdį.

Kiekviena raiškos forma gyvuoja tik savo dabartyje, kuri yra apribota kūrinio atlikimo trukmės. Įspūdis yra pagaunamas momente ir sužadina tapomo vaizdo suvokimą, sutelktas dėmesys neišvengiamai patiria garsinius stimulus. Patirties išsaugojimas pasibaigus kūriniumi, kai visa tai jau tampa blankiais prisiminimais tampa neįmanomas, daugiausiai galima įsiminti bendrą idėją, įvykių apybraižą ir kismą, o naujos muzikos garsų spektras dar mažiau apčiuopiamas ir estetinis įspūdis, nuostaba, naujos patirties sukeltas džiaugsmas nublanksta.